

SZEREPLŐK

Az APA, a szomszéd szobában fekszik betegen, nem látjuk soha
IVÁN, a fia
MIHÁLY, orvos
LONKA, Iván féltestvére
ILLÉS, Iván szomszédja
IRMA, Illés felesége

Falusi ház konyhájában-nappalijában vagyunk. Jobbra bejárati ajtó, hátul kanapé, konyhaszekrény, kályha és egy ajtó a másik szobába, ahol az apa fekszik. Elöl asztal, két szék. Az asztalon két pálinkás pohár és egy bicska. Iván mogorván áll az ajtónál, majd pálinkásüveget vesz ki a kanapé mögül, és az asztalhoz megy. A bicska segítségével kihúzza a dugót az üvegből, majd a bicskát zsebre teszi. Mihály belép a szobából, kezében táská, nadrágja szára nedves. A táskát leteszi a földre.

IVÁN (tölt a poharakba) Igyál, kedves doktorom.

MIHÁLY Most már kedves doktorod vagyok, mi?

IVÁN Az voltál te mindig is.

MIHÁLY Az voltam-e?

IVÁN Az.

MIHÁLY A tegnap is az voltam?

IVÁN Az voltál a tegnap is.

MIHÁLY Igazán?

IVÁN Igazán, na, iszol vagy nem iszol?

Mihály elveszi a poharat, isznak. Csend.

IVÁN Mi a csízó apámmal?

MIHÁLY Hogy mondd?

IVÁN Most vizsgáld meg apámat emitt a szomszéd szobában, nem? Azt kérdem, mi van vele?

Csend

MIHÁLY Lehányta a nadrágomat.

IVÁN Tényleg, most látom. Jófajta nadrág.

MIHÁLY Majd kimossuk otthon.

Csend. Iván tölt egy pohárral Mihálynak.

IVÁN Mit szólsz, mennyi ideje van még hátra?

MIHÁLY Apádnak?

IVÁN Lehet, hogy a nadrágod jövője is érdekel valamicskét, de most, igen, a vén takony felől próbálok itten kérdezősködni. Mennyi ideje van?

MIHÁLY Hát... Nem sok.

IVÁN Mégis mennyi?

MIHÁLY Hát... amennyi jut neki.

IVÁN Gyere na, mondjad!

MIHÁLY Semmi értelme. Nem fogok én most becslésekbe bocsátkozni.

IVÁN De legyél szíves, bocsátkozzál becslésekbe, ha nem akarod, hogy a fejedden vesszen kárba ez az üveg pálinka, széttörés segítségével.

MIHÁLY (sóhajt) Úgy három hónap.

IVÁN Három?

MIHÁLY Vagy négy.

IVÁN Négy hónap?! Két hónapot jószóltál másfél évvel ezelőtt!

MIHÁLY Mondtam, hogy nem akarok becslésekbe bocsátkozni.

IVÁN Meg is értem. Kurva szar becsléseid vannak. Meteorológusnak kellett volna menned, nem doktornak.

MIHÁLY Régebben jobban ment az ilyesmi. Nem vagyok én már jó orvos. (Kiissza a poharat) Azt se tudom én már, mi vagyok.

Régebben azt hittem, jó orvosnak és jó embernek lenni ugyanaz. De nem, Iván. Hiszed-e, hogy nem ugyanaz?

IVÁN Ha te mondd... Még nem próbáltam egyiket se.

MIHÁLY Ez a hely megváltoztatja az embert. Verekedés, alkohol-kóma, öngyilkosság egyfolytában. Valahová mindig menni kell, örökké hívnak. Ha nem járok el minden beteghez látogatóba, jönnek a rokonok a bicskákkal fenyegetőzni.

IVÁN Arra való a bicska, hogy használják.

MIHÁLY Azelőtt nem ittam egy kortyot se, most meg, látod, minden nap megiszom egy-két pohárral.

IVÁN Annak az egy-két pohárnak inkább olyan egy-két üveg mérete van, nem?

MIHÁLY Ne próbálj engem itten alkoholistának beállítani!

IVÁN Ami azt illeti, olyan nagy beállítás nem kell hozzá. Beállsz te magadtól.

MIHÁLY Fáradt vagyok, Iván. Belefáradtam ebbe a poshadt korcs idióta faluba.

IVÁN Község.

MIHÁLY Mi?

IVÁN Poshadt korcs idióta községbe.

MIHÁLY Abba.

Csend

IVÁN Azt mondd, sokáig húzza még az öreg?

MIHÁLY Apádat kemény fából faragták.

IVÁN Hogy szúrta volna tökön a vésővel az a faragó, amelyik faragta.

Dühösen tölt, Mihály figyel. Csend

MIHÁLY Te is sokat változtál, Iván.

IVÁN Én-e?

MIHÁLY Te.

IVÁN Faszt változtam.

MIHÁLY Régebben nem kértél volna arra, hogy öljem meg az apádat.

IVÁN Mi a seggbedugott merőkanálról beszélsz? Én aztán nem kértem ilyesmit tőled sohasé.

MIHÁLY Szerencséd, hogy úriember vagyok, és nem mondtam el ottan mindenki előtt, hogy mit kértél tőlem. Pedig megérdemelted volna.

IVÁN Mondjad, mikor kértem én ilyesmit tőled?

MIHÁLY Ne tegyed magad, hogy nem tudod. A tegnap arra kértél, ne hozzak több gyógyszert neki.

Csend

IVÁN Hát, ha egyszer kár belé. Te jószóltad az imént az időjárás-jelentésben, hogy csak három hónapja van. Ez még nem gyilkosság.

MIHÁLY Egy orvos részéről az.

IVÁN De te azt mondtad, hogy gondoskodni fogsz róla ezután is, ahogy eddig.

MIHÁLY Azt mondtam. És ma mégsem hoztam neki gyógyszert.

Csend

IVÁN (nézi egy darabig Mihályt, majd megveregeti a vállát) Látod, milyen jó doktorom vagy te nekem?

MIHÁLY (lesöpri Iván kezét a válláról) De a tegnapi napon nem voltam az.

IVÁN Az voltál.

MIHÁLY Az voltam-e? Nem-e mondtad nekem hangosan ordibálva a tegnap a kocsmában Szász Jani előtt, meg Puskás Misi előtt, meg a féleszű Sánta Feri előtt, meg a plébános előtt, meg a plébános szeretője előtt, hogy ledugsz a torkomon egy láncfűrész, és a nyelvemet használok indítószinórnak hozzá?

IVÁN Mondani mondtam. De nem gondoltam komolyan én azt.

MIHÁLY És nem-e hoztad be utána azt a sárga láncfűrész nagy hadonászva, és kezdted a számat tátani kifelé a keziddel, s ordibáltál továbbra is?

IVÁN Éppenséggel nem.

MIHÁLY Van hozzá ábrázatod letagadni?

IVÁN Nem sárga volt, hanem piros. Csak elkopott a használat miatt.

MIHÁLY Elkopott.

IVÁN Ei. Régóta megvan az a láncfűrész.

MIHÁLY Bekaphatod a láncfűrészedet! Én leléptem innen! (Indul)

IVÁN Akkor nem iszol még egy korty pálinkát?

Csend. Mihály visszalép.

MIHÁLY Annyira azért nem vagyok nagy sietésben.

Kiissza a poharat. Csend

IVÁN Ha már ennél a problematikánál tartunk, ejsze megkérdem: miért döntöttél amellet mégis, hogy nem hozol apámnak több gyógyszert?

Csend. Iván Mihály szemébe néz, aki félrefordul és sóhajt. Meg akar szólalni, de a bejárati ajtón belép Illés. Enyhén görnyedten jár, és folyton mosolyog.

ILLÉS Szép jó napot az uraknak!

IVÁN Igen, bejöhetsz, szomszéd. Fáj-e a kezed a sok kopogtatástól?

ILLÉS (vidáman) Nagyon szép ma az idő.

Iván továbbra is Mihályt nézi. Csend

ILLÉS Kellemes ez a kis szél.

Iván beleszagol a levegőbe.

ILLÉS Nem láttam egy felhőt se az égen.

IVÁN (türelmetlenül) Igazán nem láttál egy felhőt se az égen? Biztos vagy-e benne százszázalékosan? Úgy vélem, meg kéne nézzed még egyszer, hogy csakugyan nincsen-e véletlenül mégis bár egy fél felhő valamerre az utca másik végében!

ILLÉS Értem én a célozgatást, megyek is mindjárt innen elfele, csak jöttem elmesélni egy újságot. Ugye van egy kis ideje magának is, doktor úr?

MIHÁLY Ami azt illeti, sietésben vagyok éppen. Vár egy betegem. Na, Isten áldja, Illés. Szerusz, Iván.

ILLÉS Ahogy nagyanyám mondta mindig, mikor ment hátra a budira: ha egyszer sietni kell, hát sietni kell.

Iván biccent Mihálynak. Mihály eltakarja az arcát, de ezt a többiek nem veszik észre, és kimegy.

ILLÉS Te meg, Iván, ne legyél már örökösen ennyire rosszkedvű.

IVÁN Én-e? Nem vagyok én örökösen ennyire rosszkedvű. Apám két év óta csak fekszik meg parancsolgat, hozzá vagyok láncolva, magányos vagyok, nincsen munkám, nincsen pénzem, nincsen saját életem, de egyébiránt felvet a jókedv. Ehelyt cigánykerekeztem örömben, ni, mielőtt jöttél volna.

ILLÉS Nem két esztendeje vagy te ilyen, szomszéd. Soha az életben nem láttalak még jókedvűnek. Panaszolkodás helyett inkább örünl, hogy itt van Ilonka, és segít gondozni az öreget.

IVÁN Ilonka csak egy hónapja van itten. Azelőtt én mosdattam, kúráltam, tömtem belé a feleséged kompótjait, takargattam, hogy takarná be tíz mázsa feketeföld.

ILLÉS De most azért könnyebb neked mégiscsak, nem igaz?

VÁN nem felel, pálinkát tölt az egyik pohárba.

ILLÉS Máskülönben szép kislány ez az Ilonka. Ha nem volna a mostohahúgod, azt mondanám...

VÁN (szavába vág) Te csak ne mondjal semmit!

ILLÉS Hogyhogy én csak ne mondjak semmit?

VÁN Úgy, hogy a fejed be lesz törve ennek a széknek a közreműködésével. Ez a veszély fenyeget téged mostan.

ILLÉS De azt se tudod, mit akartam mondani.

VÁN Mondtál-e életedben akármikor is valami hasznosat?

Illés gondolkodik.

VÁN Egyebet se csinálsz, csak vigyorog a szád, meg hülyeségeket beszélsz.

ILLÉS Én-e?

VÁN Te. S azután még többet vigyorog a szád

ILLÉS Az enyém-e?

VÁN A tied bizony.

ILLÉS (vigyorogva) Ez azért így nem igaz.

VÁN Nem-e?

ILLÉS Nem.

VÁN Amikor szegény anyámat eltemettük, mit mondtál akkor? Na, hallám, mit mondtál?

ILLÉS Mit mondtam volna? Hogy Isten nyugosztalja.

VÁN Mikor vittük ki a temetőbe, nem-e kezdtl el mutogatni, mint egy agyalágyult, hogy nééé, mozog a koporsó, mozog a koporsó?

ILLÉS Hát, ha egyszer mozgott a koporsó.

VÁN Mert rázta a szekér, attól mozgott! Rossz volt az egyik kerék.

ILLÉS Nem tudhattam én, hogy attól mozog.

VÁN Miattad fel kellett feszíteni a koporsófedelelet ott az utca közepén.

ILLÉS Emiatt már százszor kértem az elnézésedet.

VÁN S anyám kiborult az útra a részeg sírásó miatt, amelyik felfeszegette a fedelet.

Illés lehajtja a fejét.

VÁN Mi az, kacagsz?

ILLÉS Nem kacagok.

VÁN Ez neked vicces, mi?

ILLÉS Csituljal már, Iván.

VÁN Csituljak-e?

ILLÉS Ahogy nagyanyám mondta mindig, mikor jött vissza a budiról: ami megtörtént, megtörtént.

VÁN Csak tudnám, mi a sánkéros kutya valagától van egyfolytában olyan jó kedved. Legalább innál te is, mint más normális ember, akkor érteném. De te vagy az egyetlen a községben, aki nem iszik sohase.

Iván iszik. Csend

ILLÉS Mikor jön haza Ilonka?

VÁN Ilyenkor még munkában van.

ILLÉS Sokat dolgozik.

VÁN Legalább van neki munkája. Mit akarsz tőle?

ILLÉS Csak el akartam mondani nektek az újságot, hogy itt van a tévé.

VÁN Miféle tévé?

ILLÉS Magyarországról.

VÁN S mit akar az a tévé? Megint fel kell húzzam a székelyharisnyát?

ILLÉS Azt én nem tudom, hogy fel kell-e húzzad megint a székelyharisnyát.

VÁN Oda kell adjam Ilonkának, varrja meg. Hogy enne bélhurutos földgilisztát egész nap a hülye tápos tévéje.

ILLÉS Téged legalább nem tettek oda énekelni.

VÁN Azt éppen nem, de másfelől viszont elmondták nekem tájékoztatásképpen, hogy mennyire szép itt Erdélyben, s hogy milyen szépen őrizzük mi a hagyományokat.

ILLÉS Hát, őrizni őrizzük. Nem őrizzük?

VÁN Őrizzük. Minden reggel, mikor felkelek, kicsit őrzöm a hagyományokat, aztán bemegyek, megsapkázom az öreget, s őrzöm tovább a hagyományokat, ameddig Ilonka hazajön. S aztán, ha meglátogat a doktor egy-két-nyolc pohár végett, odaadom neki, őrizz ő is egy kicsikét. S akkor őrizi ő is a hagyományokat, tölti magába rendesen.

ILLÉS Örökké csak a morgolódás, Iván.

VÁN Az egyetlen hagyomány, amit őrizünk itten, az, hogy békaszarrá isszuk magunkat, egymás torkának ugrunk, s aztán kimegyünk az erdőre fát lopni. Ez a mi kurva nagy hagyományunk.

ILLÉS Na, emiatt jött a tévé.

VÁN A lopások miatt?

ILLÉS Amiatt, hogy nemcsak fát lopni járunk az erdőre. Hanem ottan néhanapján még fel is akasszuk magunkat.

VÁN Velem ez még nem fordult elő egyszer se. Én csak a fa miatt járok oda.

ILLÉS Azt mondják, igen nagy nálunk a községben az öngyilkossági ráta. Erre kíváncsi a tévé, hogy miért olyan nagy.

VÁN Nem hinném, hogy olyan nagy lenne, mint amekkorára igény volna ebben a házban. (Az apa szobája felé néz)

ILLÉS Mikor voltál utoljára olyan temetésen, amikor valaki természetes halállal halt meg, példának okáért fejbe vágták egy fejszével?

Csend. Iván gondolkodik.

ILLÉS Szegény anyád, Isten nyugtassa, felakasztotta magát. S az utcában még hány meg hány. Ilonka férje, fél esztendeje sincsen, úgyszintén felakasztotta magát.

VÁN Az nem számítódik bele, ő a városban akasztotta fel magát.

ILLÉS De innen költöztek be. Innen vitte a lelkében a kórságot oda be, a blokkok közé.

Belép Ilonka. Szép lány, feltűnően ki van öltözve, de '80-as évekbeli divat szerint.

ILONKA Szerusz, Iván! (Csábosan rámosolyog Illésre) Jó napot, Illés bácsi.

VÁN Hogyhogy ilyen korán, Ilonka?

LONKA Hazaengedtek a sztrájk miatt. (A sarokba mutat) Az ott a doktor táskája?
IVÁN A tökélet is elhagyná, ha lecsavarozható lenne. Megyek, utánaviszem.
ILLÉS Mozdulok most már én is. Isten áldjon, Ilonka!
Ilonka integet neki, Iván megfogja a táskát, Illéssel együtt kimennek. Ilonka leül a kanapéra, kifújja magát. Azután táskájából elővesz egy férfipulóvert, nézegeti. Kopogtatnak, belép Irma, kezében szatyor, benne kompót.
IRMA (hűvösen) Szerusz, Ilonka, szép ma az idő.
LONKA A férjeura most vigyorgott innen elefe ebben a percben, nem látta?
IRMA A kert mögött jöttem. (Megemeli a szatyrot) Hoztam egy kis kompótot az öregnek. Iván itthon van?
LONKA Nekem is ideadhatja azt a kompótot.
IRMA Odaadnám, ha nem volnál balkezes annyira, s törnéd össze rögtön. Iván merre van? Hátul?
LONKA Nem vagyok egyáltalán annyira balkezes, ahogy le tetszik festeni itten engem. Pláne, hogy semennyire se vagyok balkezes.
IRMA Semennyire se? Szóval emiatt törted össze a múltkor a kompótomat.
LONKA Amiatt törtem össze, mert megbotlottam.
IRMA Mert a lábujjaid is balkezesek. Egyenként az összes.
LONKA Milyen baja van a lábujjaimmal?
IRMA Semmilyen bajom nincsen velük.
LONKA Nincs is olyan, hogy valakinek balkezes lábujjai legyenek. Csak a keze lehet valakinek balkezes.
IRMA Ebben igazad van.
LONKA Nagyon szép lábujjaim vannak. Megmutassam?
IRMA Nem vagyok kíváncsi a festett, balkezes lábujjaidra.
LONKA Akkor tegye le a kompótot az asztalra! Iván később jön haza.
Irma az asztalhoz megy, de nem teszi le a kompótot. Csend
IRMA (háttal Ilonkának) Kicsi lesz az neki.
LONKA Hogy tetszik mondani?
IRMA A pulóver. Iván születésnapjára vetted, nem igaz? Mondom, kicsi lesz az.
LONKA Igazán?
IRMA (megfordul) Igazán. Rövid lesz a karja neki. (Ilonka felemeli a pulóver karját) S nem elég hosszú se az a pulóver. Iván szép, magas ember. Szép. És magas.
Ilonka felkel a kanapéről, az oszlop mellé tartja a pulóvert, és krétával bejelöli az oszlopon a pulóver hosszát.
IRMA Előre kell gondolkozni ilyenkor a méretek ügyén. Nem kell reászökni esztelenül mindenre, ami megtetszik.
LONKA Mert maga a méretek ügyén gondolkozás bajnoka, igaz-e? Ezt bele fogom vésni az eszembe legközelebb, amikor megjelenik itten az egy fejjel kisebb férjeurával.
IRMA Te csak ne legyél annyira okos, mert árt a torkodnak. Még valaki nekiszökik a végén.
Ilonka felfülemel. Visszadugja a pulóvert a táskába.
LONKA Úgy hallom, szólít. Megyek, megnézem, milyen baja van. Köszönjük a kompótot! (Bemegy a szobába)
Irma álldogál egy keveset, nem tudja, mit tegyen. Aztán az asztalra teszi a kompótot, és a bejárat felé indul. Majd visszamegy az asztalhoz, és visszateszi a kompótot a szatyorba. Kifelé indul, az ajtónál beleütközik a befele igyekvő Mihályba.
MIHÁLY Bocsnát, Irma. Én csak jöttem, hogy...

Irma bólint, kimegy. Mihály elkezd keresni a táskáját, aztán megakad a szeme az asztalon levő pálinkán. Odamegy, körülnéz, tölt magának, és gyorsan kiissza. Belép Ilonka a szobából.

LONKA Ó, a kedves doktor!
MIHÁLY (gyorsan benéz az asztal alá, mintha ott keresné a táskát. Felegyenesedve) Ilonka! Ilyenkor itthon?
LONKA (mosolyogva) Hazaengedtek. Iszik egy pohár pálinkát?
MIHÁLY Nem nagyon iszok én. Nem láttad valahol a táskámat?
LONKA Legutoljára Iván kezében láttam. Mielőtt a tűzre dobta volna.
MIHÁLY Mit csinált?!

LONKA Csak szívatom, doktor úr. (Ledobja magát a kanapéra) Elment sietve maga után.
MIHÁLY (megnyugodva) Akkor ezek szerint meg kell várjam, hogy visszatérjen.
LONKA Ezek szerint. Üljön le ide a kanapéra. (Mihály leül az asztalhoz) Vagy az asztalhoz. Tényleg nem iszik egy kortyot?
MIHÁLY Nem kívánom. Semmit se kívánok én már.
LONKA Igazán semmit? (Végigsimít a testén, Mihály nem veszi észre)
MIHÁLY Igazán semmit.
Mihály tölt egy pohár pálinkát.
LONKA Maga fiatal, erős ember. Ne hagyja, hogy a szakmája ennyire eluralkodjon az életkedve felett.
MIHÁLY Fiatal se vagyok már annyira, s nem a szakmám uralkodott el az életkedvem felett, hanem a valóság.
LONKA Olyan a valóság, amilyen. Túl sokat álmodozik maga, doktor úr.
MIHÁLY Én-e? Lehet, hogy álmodoztam, mikor ebbe a rohadt faluba jöttem...
LONKA Községbe.
MIHÁLY Lehet, hogy álmodoztam, mikor erre a rohadt bányatelepre jöttem, sőt, egészen biztos, hogy álmodoztam. Egy szerencsétlen holdkóros voltam, akinek fogalma sincsen semmiről. És most azt kívánom, bárcsak tovább aludhattam volna. Csak a pálinka maradt, ami néhanapján álmodozóvá tesz.
LONKA Nekem eddig úgy tűnt, inkább olyan seggrészeg-formává teszi.
MIHÁLY Ne gyere már te is ewel!
LONKA Nem jövök én semmivel, doktor úr, csak egy kicsi lelket próbálok itten verni magába.
MIHÁLY Köszönöm, Ilonka, hogy lelket próbálsz verni belém. Jobb az, mintha egy láncfűrész próbálná belém verni.
LONKA Látja, doktor úr, csak akarni kell, és mindjárt vidámabb az ember.
MIHÁLY Bárcsak így menne.
LONKA Így megy az. Ahelyett, hogy lógatná örökösen az orrát, inkább cselekedjen. Változtassa meg, ami nem tetszik. És ragadja meg azt, ami tetszik.

(Megint végigsimít a testén, és odaül az asztalhoz)

MIHÁLY Nem lehet már változtatni az én életemen. Ott rontottam el, hogy ideköltöztem. Aztán megnősültem, jött az első gyerek... Vagyis fordítva. Aztán jött a második. S utána a harmadik. S mikor rájöttem, hogy nem vagyok én idevaló, már késő volt.

LONKA Nagyon is idevaló maga, doktor úr. Olyan, mint akárki más itten. Csak kicsikét jobb képű.

MIHÁLY Éppen ez a baj, hogy olyan vagyok, mint akárki más itten. Itt mindenki idióta. S mióta bezárták a bányát, azóta még idiótább mindenki. A munkanélküliség a legjobb idiótagyártó találmány. (Kiissza a poharat) És avval együtt, hogy a saját képére formált ez a hely, mégsem sikerült nekem beilleszkedni ide. Tíz éve élek itten, de még mindig én vagyok a jövevény.

LONKA Énszerintem maga nagyon is be tudna illeszkedni, ha akarna. A templomi férfikórusba is milyen szépen beleilleszkedett.

MIHÁLY A férfikórusba azért illeszkedtem bele, mert ugyanúgy nincsen semmi hangom, mint a többieknek.

LONKA Azért mégiscsak előléptették karnaggyá. Nem-e léptették elő?

MIHÁLY Előléptettek. De csak azért, mert én vagyok az egyetlen, aki meg tudja különböztetni a 42. zsolnárt a Kicsiny falum ott születtem éntől.

LONKA Túlságosan lenézi maga az embereket.

MIHÁLY Nem nézem én le az embereket. Szerinted lenézem őket?

LONKA Csak ameddig életben vannak. Mikor már a faágon lógnak, akkor inkább felfelé tekintget reájuk.

Mihály elgondolkodik. Csend

MIHÁLY Az imént futottam bele Irma-ba. Megint hozott kompótot?

LONKA Megint hozott. Bár nem tudom, most hova tette. Irma néni a kompóthozás világrekordere. Két-háromszor is hoz hetente.

MIHÁLY Jól fog az. Ameddig haza nem költöztél, néhanapján segédkezett is Ivánnak az öreg ellátásánál. Most, hogy ebben a munkájában felváltottad, abban segédkezik, amiben tud.

LONKA Nem segédkezés az.

MIHÁLY Miért mondod ezt?

LONKA Egy kiéhezett Vörös Hadsereg se tudna megenni annyi kompótot, amennyit Irma néni áthord. Ráadás képpen nálunk csak az öreg eszik, amennyit eszik. Iván nem szereti az édességet. Én pedig vigyázok az alakomra.

MIHÁLY Meg is látszik, hogy vigyázol rá.

LONKA Igazán?

MIHÁLY Igazán.

LONKA (közelebb hajol) Maga szerint csinos vagyok?

MIHÁLY Véleményem szerint a „gyönyörű” sokkal találhatóbb megfogalmazás.

Ilonka feláll, rákönyököl az asztalra, a feneké a bejárat felé áll. Belép Iván az orvos táskájával, nézi a lány fenekét.

LONKA Mondjon még egy ilyen találó megfogalmazást.

IVÁN Megsétáltattam a kurva táskádat!

Ilonka gyorsan felegyenesedik. Mihály felpattan a székről.

IVÁN Nagyon tetszett neki a környék, de azt mondta, legközelebb inkább azzal a faszkalap doktorral sétálgatna. (Odanyújtja a táskát Mihálynak)

MIHÁLY Köszönöm. Megyek most már.

IVÁN Menjél most már!

MIHÁLY Hát akkor Isten áldjon titeket!

Mihály kimegy, Iván az asztalhoz ül, és tölt magának egy pohár pálinkát.

LONKA (az asztalra könyököl, ahogy korábban Mihálynál) Fáradt vagy, Iván?

Csend. Iván a lány melleit figyeli, majd szomorúan a poharára néz. Ilonka megsimogatja az arcát.

LONKA Kíván-e a hátad egy kis masszírozást?

Csend. Ilonka Iván hátához kerül, kezével leméri a férfi magasságát a nyakától a derekáig, majd az oszlophoz megy, hogy összehasonlítsa Iván méreteit a krétával felrajzolt jelekkel.

LONKA Azt a бүdös mindenit neki! Ez tényleg rövid lesz.

IVÁN Mit mondasz?

LONKA Csak gondolkoztam. (Visszamegy Iván hátához, és masszírozni kezdi)

IVÁN Az néhanapján hasznos tud lenni, Ilonka. Gondolkozzál el, mit akarsz.

LONKA Ez meg mit akar jelenteni?

IVÁN Csak azt akarja jelenteni, hogy túlon túl kedves vagy te az emberekkel.

LONKA Én-e?

IVÁN Te.

LONKA Az én dolgom, hogy milyen vagyok az emberekkel. Ha kedvem szottyán, akkor túlon túl kedves vagyok velük. Ha nem, akkor nyúlfarknyit se vagyok velük kedves.

IVÁN A te dolgod. De azért a doktorral mégiscsak többször szottyán kedved túlon túl kedvesnek lenni, mint másokkal.

LONKA Többször-e?

IVÁN Egy hasmenéses szürkegalamb se tud annyit szotyogtatni, ahányszor neked kedved szottyán túlon túl kedves lenni a doktorral.

Ilonka abbahagyja a masszírozást. Csend

LONKA A doktornak családja van.

IVÁN Erre próbáltam én is kilyukadni, csak még nem jutottam el idáig az utalgatásban.

LONKA Akkor jobb, ha mielőbb abbahagyod az utalgatásokat.

IVÁN Én abbahagyom az utalgatásokat, ha te elmondod, mit akarsz.

Csend

LONKA Igazán kíváncsi vagy, mit akarok?

IVÁN Igazán kíváncsi vagyok.

LONKA Hát jól van, Iván, akkor elmondom neked, ha annyira kíváncsi vagy reá. (Mély lélegzetet vesz) Én felmondtam az albérletet, és otthagytam a várost apánk miatt, igaz-e? Ő nevelt fel, kötelezettségem a gondoskodás felőle akármilyen immel-ámmal is a tőkének lemosását illetően. Ideláncoltam magam ebbe a börtönbe, ahol nincsenek is férfiak, csak két lábon járó szeszakázók vannak. Menjél végig a főutcán akármelyik napon, és számoljad össze, hány józan embert látsz. Fogadsz-e velem, hogy a tízvestől a hetvenévesig

mindenki segrészeg lesz? Erre a helyre jöttem én vissza. És mit kapok cserébe? Hallgatom itten a morgolóadásokat, a panaszkodásokat, s nézem, ahogy betonná isszátok az agyatkot a doktorral. Csak magatokkal törödtök. Olyanok vagytok, mint egy méhkas, amit beledobtak a mocsárba, és csak sülyed lefelé.

Csend

LONKA Ma délben is kiteptem egy ősz szálat a hajamból. Vagy inkább olyan 11 óra körül lehetett. Tudod-e, mit jelent ez?

IVÁN Hogy... átállították az...?

LONKA (a szavába vág) Azt jelenti, hogy megérintett az idő engemet is, Iván. És kurva fagyos az érintése.

Csend

LONKA Nem akarom ezt. Legfőképpen ezen a helyen nem akarom.

IVÁN Akkor mit akarsz?

LONKA Azt akarom, hogy valaki igazán lásson engem. A nőt, aki vagyok. Mielőtt belevénülök és beledöglök ebbe a börtönbe.

IVÁN feláll az asztaltól, megfogja lonka vállát.

IVÁN Én igazán látjak téged, lonka.

LONKA Nem látsz te semmit. Te a bátyám vagy.

IVÁN A vén takony tehet erről is.

LONKA Örökké őt hibáztatod. Pedig ő se rosszabb, mint te.

IVÁN Nem akarok a féltetvéred lenni. Az akarok lenni, aki látja azt a nőt, akit akarsz, hogy lásson az, aki nem látja, amit láthatna, ha... (Szorosabban fogja lonkát) ha valamiképpen a tudára adnád, hogy te is akarsz, hogy lássa.

LONKA (kibújik Iván kezei közül) Részeg vagy.

IVÁN Nem vagyok részeg! Azt hiszed, nem tudom, milyen az, amikor nem szeret senki?

Belép Illés mosolyogva.

ILLÉS Szép jó napot, szomszédok!

IVÁN Most legyél szíves, menjél, indítsd be a szaragú kocsidat, és vedd be a kipufogóját a szaragú szádba!

ILLÉS Megyek én, megyek. Rögtön megyek, csak hoztam egy újságot.

IVÁN (odasiet hozzá, megragadja a gallérját, és nekítaszítja Illést a falnak) Hallottad-e, mit mondtam? Feldughatod az újságot a vigyorgó seggedbe!

Illés elővesz egy borítékot, és mosolyogva felemeli a saját és az Iván arca közé.

IVÁN Ez mi az?

ILLÉS A boltba indultam, amikor belébotlottam a postásba, aki éppen errefelé jött ezzel a levéllel. Mondom neki, behozom én, ha már véletlenül úgyis útba esik.

Iván elengedi Illést, kitépi a kezéből a borítékot.

IVÁN Véletlenül, mi?

ILLÉS Sokat számít az, szomszéd. Ahogy nagyapám mondta mindig: járnék én templomba, de mit csináljak, ha nem esik útba a ház s a kocsmá között?

IVÁN Marha vicces családod volt neked. (Elkezdi böngészni a feladót) Dö-rö... Dr. Alexander... ügyvédi iroda... ez meg ki a...?

(Tovább böngészi a borítékot)

ILLÉS Na, felbontod-e, vagy kiteszed a vitrinbe?

Iván földhöz vágja a borítékot, és fenyegetően odalép Illéshez.

IVÁN Akarod-e, hogy spaklival kaparják fel a vesédet a padlóról? Mi a repedt seprűnyélnek kell neked örökké beleverni az orrodát a más dolgába? (Megragadja Illés gallérját)

LONKA Iván!

ILLÉS (vigyorogva) Nem verem én bele sehová az orromat. Csak arra gondoltam...

IVÁN Ne gondoljál te semmire! Túl jó dolgod van, mi? (Elengedi) Ameddig mi smirglipapírrá dolgoztuk a tenyerünket, te vígan voltál a nagyitgyű teheneiddel s a gyümölcsöseiddel. Érdekel is téged, mi lesz itten mindenkivel, miután bezárják a bányát. Neked mindened megvan, téged soha semmi baj nem ér. Ezért vigyorogsz örökké a más baján. Gondolkozni se kell neked semmin. Csak azon kell neked gondolkodni, hogy vajon melyik bankba tegyed a tehéntrágyás pénzedet, s hogy vajon elég lesz-e a fél világnak a kompót, amit összehalmoztatok.

ILLÉS Már meg ne haragudjál reám, de nincsen nekünk kompótunk.

IVÁN Hogyhogy nincsen nektek kompótotok? Akkor mi a löcsömet hord át Irma egyfolytában?

ILLÉS Nem mondom, hogy nem volt kompótunk, mert volt. De mióta elfogyott, Irma a városból veszi a kompótokat, s utána beletölti a saját üvegébe, mintha ő főzte volna.

IVÁN Mit beszélsz? Minek csinálna Irma ilyesmit?

Csend

ILLÉS Énszerintem tisztában vagy te avval, hogy minek csinálja.

Iván értetlenül néz, majd lonka felé fordul. Illés elindul kifelé az ajtón.

ILLÉS (az ajtóból visszalép) A tévé volt már itten?

IVÁN (nem néz rá) Nem volt semmilyen tévé. Te se legyél.

ILLÉS Nem leszek. Bocsássál meg nekem, Iván. Mindnyájan bocsássatok meg nekem.

Illés kimegy, Iván és lonka egymást nézik egy darabig.

LONKA Mintha... jajgatna az öreg. Megnézem... helyén van-e a párnája, s tud-e jól... lélegezni.

IVÁN Jó. Én megnézem, helyén van-e a slagom, s tudok-e vele jól... húgyozni.

lonka bemegegy a szobába, Iván követi a tekintetével. Aztán kifelé indul, de találkozik a befele igyekvő Mihállal.

IVÁN (mogorván) Rég nem láttalak, doktorom.

MIHÁLY Gondolkodtam, Iván.

IVÁN Te is most már? Mi ütött ma mindenkibe?

MIHÁLY Beszédem van veled.

IVÁN Várjál egy percet avval, jövök mindjárt. Ül le addig, s töltsél egy... ne töltsél semmit, csak ül le! (Útban kifelé) Gondolkoznak.

Iván kisiet. Mihály észreveszi a borítékot a földön. Felveszi, elolvassa, majd a zsebébe sülyeszti. Utána az asztalhoz lép, és felemeli a teli poharat, amit Iván otthagytott.

MIHÁLY Nem töltöttem. (Kiissza)

Kopogtatnak, belép Irma, kezében a kompótos szatyor.

IRMA Jó napot, doktor úr. Mintha láttam volna hazajönni Ivánt. Merre van?

MIHÁLY Jön mindjárt.

IRMA Akkor megvárom.

Csend.

IRMA Az öreg? Hogy van?

MIHÁLY Őfelőle ne aggódjék, Irma, annyira.

IRMA Nem aggódom én annyira őfelőle. Inkább Iván felől aggódom, hogy meddig bírja még ezt az állapotot.

MIHÁLY Mások is élnek együtt beteg emberekkel. Szerintem ezt maga nagyon jól tudja.

IRMA Nem a betegség a lényegbeli probléma itten.

MIHÁLY Akkor mi a lényegbeli probléma?

IRMA Az ember. Egészség ide vagy oda, mindig az ember számít. Hogy milyen.

MIHÁLY (elgondolkodva) Való igaz, a betegsége előtt se volt könnyű személyiség az öreg.

IRMA Nem volt könnyű személyiség? Ez elég finom körülírása annak, hogy egy faszari seggfej volt világéletében.

MIHÁLY Nem kell azért túlzásokba esni, Irma.

IRMA Nem esek én túlzásokba, doktor úr. A világ esik túlzásokba, mikor olyan embereket növeszt ki magából, mint ő.

MIHÁLY A világ sokkal rosszabb embereket is kinövesztett már magából.

IRMA Igazán?

MIHÁLY Igazán.

IRMA És azok is úgy hajtották az embereket a bányában, mint az állatokat?

MIHÁLY Meglehet.

IRMA És azok is a halálba hajszolták a feleségüket?

MIHÁLY Ugyan már, Irma. Nem tudhatjuk, mi hajszol valakit a halálba.

Csend.

IRMA Énszerintem a legnagyobb véték szép lassan a halálba hajszolni valakit. Ha az uram engem szép lassan a halálba hajszolna, azt nem élném túl.

MIHÁLY Biztos vagyok benne, hogy nemcsak az öregem múltott. Túl érzékeny asszony volt az Iván anyja. Azon is mennyit tudott sírni, hogy megmérgezték a macskáját...

IRMA Egy döglött macska miatt ritkán szokás felakasztani magát az embernek, nem igaz?

MIHÁLY Nem azt mondtam, hogy a macska miatt tette. Csak azt mondtam, hogy sírt miatta. És hogy nem az öregem múltott, hogy felakasztotta magát.

IRMA Mondja már, doktor úr, miért védi őt annyira?

MIHÁLY Nem védem én őt annyira. Csak szerintem túlzás valakit faszari seggfejnek nevezni megalapozatlanul.

IRMA Hát én se megalapozatlanul mondtam. Sok kutyaságot művelt az öreg.

MIHÁLY Példának okáért mit?

IRMA Példának okáért örökké vizezett pálinkát adott a doktor úrnak, mert szerinte túl sokat iszik, pedig a doktor úr ingyen kezelte a köszvényét neki.

MIHÁLY Vizezett pálinkát adott nekem?

IRMA Iván mondta.

MIHÁLY Mekkora faszari seggfej!

IRMA Látja? (Eltűnődve) Iván mégis szerette őt valamikor.

MIHÁLY Emlékszem. Rajongott érte.

Csend

IRMA Mert álmai voltak akkoriban. Elhitte az öregnek, hogy meg fognak gazdagodni a bányából. Mindent elhitt neki. Dolgozott éjjel-nappal, mert a pénzből gyógyfürdőt akart itten kiépíteni. Hogy jöjjenek a turisták, s legyen munkája mindenkinek. Aztán most nincsen semmije. Ledolgozott húsz évet a semmiért.

MIHÁLY (elgondolkodva) És mióta bezárták a bányát, úgy érzi, az öreg ellopta az álmait. Őt hibáztatja mindenért.

Csend

IRMA Ha valaki visszaadhatná neki az álmait...

MIHÁLY Hogy mondja, Irma?

IRMA Ha volna egy asszony, akinek elég pénze van... És együtt fel tudnák építeni mindazt, ami meghiúsult... Maga szerint Ivánban felébredne-e ismét a remény, s hajlandó volna-e elvenni egy ilyen asszonyt?

Csend

MIHÁLY Hát, ameddig annak az asszonynak férje van, én nem mondhatok semmit.

Kinyílik a szobaajtó, Ilonka kidugja a fejét.

ILONKA De jó, hogy itt van, doktor úr! Jöjjön gyorsan!

Mihály besiet a szobába.

IRMA Nem mondhat semmit...

Belép Iván.

IVÁN Szerusz, Irma!

IRMA Iván!

Irma mosolyogva átnyújtja neki a szatyrot, Iván belenéz.

IVÁN Ó, ezúttal kompót? Köszönjük szépen.

Leteszi az asztalra. Körülnéz, aztán megvizsgálja a poharát, megfogja a pálinkásüveget, belenéz, majd a fény felé emeli, aztán benéz az asztal alá.

IRMA Mit csinálsz?

IVÁN A doktort keresem. Az imént még itt volt.

IRMA Bement apádhoz. Azt hiszem, rosszul van.

IVÁN Hál' Istennek. (Megint körülnéz) Nem láttál itt valahol egy borítékot?

IRMA Nem láttam.

Iván leül az asztalhoz, tölt magának egy pohár pálinkát. Irmát is helyel kínálja. Csend

IRMA Nincs olyan hűvös, mint tegnap.

IVÁN Nincs.

Csend

IRMA Azt hiszem, egyre melegebb lesz.

IVÁN Egyre.

Csend

IRMA Rossz a kedved, Iván?

Iván fáradt tekintettel ránéz.

IRMA Hülye kérdés volt, mi?

Iván bólogat. Csend

IRMA Kérdezhetek valamit?

IVÁN Kérdezzél csak, Irma. Ne hallgassál annyit.

IRMA (erőt gyűjt) Iván. Te miért nem nősültél meg sohase?

IVÁN Én-e?

IRMA Te.

IVÁN Meg voltam én nősülve. Mindenféle ködös ábrándokba, s a munkába, azokba voltam én belenősülve. Elég szar házasság volt. Egyoldalú. (Kiissza a poharat) De nem értheted te ezt.

IRMA Lehet, hogy nem értem annyira, amennyire te. De azt kérdem, asszonyt miért nem veszel el?

IVÁN Asszonyt... Az a helyzet, hogy ha őzre akarsz vadászni, ahhoz nem elég a puska. Kell hozzá őz is.

Csend

IRMA Pedig találhattál volna te őzet az én véleményem szerint.

IVÁN Dehogyan találhattam volna. S ha igen is, nem merészkedne a közelembe az az őz. Nem olyan hülyék az őzek, minden látszatnak ellenére.

IRMA (közelebb ül hozzá) Miért ne merészkedne a közeledbe?

IVÁN Te is tudod, miért. Azért, amilyen vagyok.

IRMA Milyen vagy te?

IVÁN Milyen vagyok én? Olyan. Olyan vagyok, mint ez a bánya itten. Berobbantották a bejáratát, s nincsen már benne semmi, csak koromsötétség. A nagy semmi. Ha valaki beletekintene, megrémülne az ürességtől, amit ott lát.

Csend

IRMA Énszerintem akinek van szeme hozzá, az meg tudja látni, hogy nem annyira üres az, amilyennek lefested. A bányák mélyén, repedésekben, eldugva mások elől, bányavirágok vannak. (Közelebb ül) Ha azokat valaki felhozná a felszínre... csillogni kezdenének.

Csend

IVÁN Ezt kurva szépen fogalmaztad meg, Irma, ha nem is értem, mit fogalmaztál meg tulajdonképpen.

IRMA Azt, hogy nincsen veszve minden.

IVÁN Ha te mondd.

IRMA Csak várd ki, és meglátod.

IVÁN Várjon a бүdös istennyila!

IRMA Akkor mit szeretnél?

Csend

IVÁN Eladni ezt a házat. Beköltözni a városba, munkát keresni. Élni. Nem három-négy hónap múlva, nem egy év múlva. Most! Csak a vén takony miatt nem lehet! Az ő helyében már százszor felakasztottam volna magam, hogy hasadna ketté az a hülye önző feje!

IRMA Ne húzd fel magad ismétlően!

IVÁN Hogy hányna moslékot a szeme golyója!

IRMA Jól van, Iván.

IVÁN Hogy a szű rágná szét a belét karácsonykor!

IRMA Elég lesz.

IVÁN Hogy szarna...

IRMA Elég lesz, Iván!

IVÁN Ezt az egyet még azért elmondom.

IRMA Jó, ezt az egyet.

IVÁN Hogy szarna kemény káposztafejeket a saját szájába!

Csend

IRMA Na. Most jobb?

IVÁN Valamicskét.

Csend. Iván pálinkát tölt.

IVÁN Rohadt egy alak vagyok én.

IRMA Nem vagy az. Te nem látod, mert elhomályosítja a látásodat a méreg, de én látom, hogy nem vagy az.

IVÁN Csak egy rohadt alak kívánja valakinek a halálát.

IRMA Akkor én is az vagyok.

IVÁN Miért volnál te is az? Te segítettél őt gondozni.

IRMA Nem róla van szó. Én is ugyanúgy szenvedek a megkötöttségtől, mint te. Olyan társra vágyok, aki nemcsak járja az utcákat egész nap, hanem cselekedni is képes. Tudom, hogy te képes vagy, Iván. S csak remélhetem, hogy érted, miről beszélek.

IVÁN Értem én, miről beszélsz.

IRMA Tényleg érted?

IVÁN Nem most jöttem én le a falvédőről, Irma. Megvan annak vagy negyedórája is, hogy lejöttem róla.

IRMA És...?

Csend. Iván kiissza a poharat.

IVÁN Mondok én neked valamit. Az lesz a legjobb, ha nem hozol többet a szaros kompótdból.

IRMA Hogy? (Feláll a székről) Én...

IVÁN Utálom a kompótot. Apám is utálja. Ezért szoktam belétömni. (Feláll ő is) Lehet, hogy eddig másképpen gondoltad, de ebben a

házban nem lát téged szívesen senki. Legfőképpen én nem. Érted-e?

Csend

IRMA Kegyetlen vagy, Iván. (A könnyeivel küszködik) De tudom... hogy az én érdekeemben vagy kegyetlen. Tiszteled a házasságomat.

Mert jó ember vagy. Akárhogy is takargatod. Azt akarod... hogy ne szenvedjek. De hidd el, nem szenvednék.

Odalép Ivánhoz, átöleli, de Iván ellöki magától.

IVÁN Menj haza Illéshez, és kezdjétek el gondolkozni a legnagyobb problémátokon: hogy jövőre vajon srégen balra vagy keresztbe jobbra volna jobb metszeni a gyümölcsfákat! Engem hagyjatok békén!

Irma mondani akar valamit.

IVÁN Hallottad-e, mit mondtam? Tűnjél hazafelé, s ne gyere vissza ide többet!

Belép a szobából Mihály. Irma eltakarja az arcát, és kiszalad. Csend

MIHÁLY Újabb Iván-féle vidám beszélgetés?

Iván leül az asztalhoz, rákönyököl, és a tenyerébe temeti a fejét. Csend

MIHÁLY Mi lelt? Tudnom kellene valamiről?

IVÁN Nem kellene tudnod semmiről.

MIHÁLY Adtam apádnak egy nyugtatót.

Csend

IVÁN (felocsúdva) Mit adtál te neki?

MIHÁLY Nyugodjál meg, nem segít az rajta, csak elaltatja.

IVÁN Nyugodt vagyok. Elaludt?

MIHÁLY Még nem.

IVÁN Akkor menjél, ringasd el! Nekem beszédem van ezzel a pohárral.

Tölt egy pohár pálinkát.

MIHÁLY Nekem is beszédem van veled. Csak megvárom, hogy kijöjjön Ilonka is.

IVÁN Mit akarsz te Ilonkától?

MIHÁLY (zsebébe nyúl, előveszi a borítékot, és az asztalra teszi) Tudod-e, mi ez?

IVÁN (felismeri a borítékot) Tudnám, ha nem loptad volna el, mint egy szarrágó tolvaj.

MIHÁLY Nem kell rögtön leszarrágótolvajozni az embert.

IVÁN Nem szarrágótolvajozok én le senkit rögtön. Csak miután ellopja a borítékomat.

MIHÁLY Én nem loptam el a borítékodat. Ott van előtted. Különben se neked címezték, hanem apádnak.

IVÁN Lehet, hogy apámnak címezték, de attól még elloptad, mint egy szarrágó tolvaj.

MIHÁLY Ne szarrágótolvajozzáll le engem, megmondtam! Ha valaki szarrágó tolvaj ebben a házban, az te vagy!

IVÁN (feláll a székről) Én-e?

MIHÁLY Te.

IVÁN Ezt mondjad még egyszer!

MIHÁLY Te!

IVÁN Nem ezt, hanem a másikat. Hallani akarom, ahogy leszarrágótolvajozol a saját házamban!

MIHÁLY Nem a saját házad. És igenis szarrágó tolvaj vagy!

Iván nekiugrik, birkózni kezdenek.

IVÁN (birkózás közben) És mitől lennék én szarrágó tolvaj, mi? Loptam-e el a borítékjaidat, mialatt nem voltál a házban?

MIHÁLY Nem, mert te inkább a morfiomos üvegcsét loptad ki a táskámból.

Elengedik egymást.

IVÁN Én nem loptam ki a morfiomos üvegcsét a táskádból, és különben is... az már legalább öt éve volt.

MIHÁLY És akkor már nem számít, mi? Írja-e valamelyik törvény, hogy a lopásokat öt év után átminősítik karácsonyi ajándékká?

IVÁN Mondtam már neked akkor is, hogy apám lopta ki azt a morfiomos üvegcsét.

MIHÁLY Kenjél csak reá mindent örökké.

IVÁN Jól van, én loptam ki! De ő kért reá. Be akarta adni a macskának.

MIHÁLY A macskának. Azért loptál ki egy morfiomos üvegcsét a táskámból, mert apád be akarta adni a macskának.

IVÁN Be is adta.

MIHÁLY Ti tényleg akkora marhák vagytok, hogy a macska miatt loptátok el az üvegcsét?

IVÁN Túl sokat nyávogott.

MIHÁLY Mit kellett volna csináljon, csiripeljen? Tudod, Iván, ezt csinálják a macskák, nyávognak.

IVÁN Lehet. De ez egy kicsikét túlzásba vitte. Apám nem tudott aludni tőle.

MIHÁLY Akkor miért nem fojtotta vízbe?

IVÁN Mert anyám bele volt szerelmesedve abba a macskába. S apám azt akarta, hogy úgy tűnjék, mintha végelgyengülésben múlt volna ki.

MIHÁLY Mégis hogy múlna ki végelgyengülésben egy hat hónapos macska?

IVÁN Apám így gondolta. Nem tudhatta, hogy anyám fel fogja akasztani magát emiatt.

MIHÁLY Felak... Mi?... Fel... Azt akarod mondani, hogy anyád azért akasztotta fel magát, mert megdöglött a macskája?

IVÁN Érzékeny asszony volt.

Mihály leroskad a székre, elveszi Iván poharát, és kiissza.

MIHÁLY Ti vagytok a leghülyébb idióta barom seggfejek, akikkel valaha találkoztam.

Csend. Belép a szobából Ilonka.

ILONKA Elaludt.

MIHÁLY Jó. Akkor hadd mondjam el nektek, amit akartam.

Iván leül a székre, Ilonka a kanapéra. Csend

MIHÁLY Azért vettem el a borítékot, mert nem akartam, hogy felbontsád, mielőtt beszélnek veletek. Úgyse értenéd, miről van szó benne.

IVÁN Talán nem tudok olvasni?

MIHÁLY (megköszörüli a torkát) Tölthetek egy pohárral?

IVÁN Töltsél, ne sajnáljad, nem a tiéd.

Mihály tölt magának is, Ivánnak is.

MIHÁLY (a poharát bámulva) Az a helyzet, hogy... Én hamarosan elköltözöm innen.

IVÁN Mi?

ILONKA (egyszerre) Mi?

MIHÁLY Eldöntöttem.

IVÁN Aztán hová költöznél, te istenbarma?

MIHÁLY Innen el.

IVÁN Mégis hová?

MIHÁLY Be a városba, aztán meglátjuk. Oda költözök, ahol értékelnek engem. Ahol... szeretnek.

IVÁN Szakad meg a szívem.

ILONKA Nagyon jól tudja, hogy értékeli magát itten, doktor úr. És azt hiszem, hogy... szeretik is valamicskét.

MIHÁLY Értékelnek, mi?

ILONKA Hogyne értékelnék?

MIHÁLY Csak tudnám, miből vontad le ezt a következtetést. Jött-e valaki bár egyszer is megköszönni, hogy megmentettem a nyomorult életét? Lófaszt jött. Mindenki természetesnek veszi, hogy éjjel-nappal a rendelkezésére állok, lótok-futok, injekciót adok, újraéleszték, szülést vezetek le, ha kell... Egyszer még amputáltam is. S mi a köszönet? Az, hogy leszarnak magasról. Senki nem kíváncsi rám, azt se tudják, ki vagyok én. Csak akkor szólnak hozzám, amikor haldokolnak. S akkor is csak azért, hogy közöljék velem: kitépik a belemet, ha nem mentem meg őket.

IVÁN Hát, végtére is... orvos vagy. Ez a munkád, nem?

MIHÁLY Köszönöm neked, Iván. Köszönöm, hogy együtt érzel, és ilyen jól megértesz. Látnod, erről beszélek. Nincsen rám szüksége itten senkinek.

ILONKA Már hogyne volna? Mi lesz velünk orvos nélkül?

MIHÁLY Nem én vagyok az egyetlen orvos a világon, majd jön helyettem más.

ILONKA De nem olyan, mint maga.

MIHÁLY Rosszabb biztos nem lesz.

IVÁN Az egyszer biztos.

ILONKA Az emberek nem fognak örülni ennek az elmenetelnek.

MIHÁLY Azért nem fognak örülni neki, mert észre se fogják venni, hogy leléptem. Túl részegek lesznek ők ahhoz. Ha észrevennék, hogy leléptem, örömmünnepet rendeznének. Nem ringatom én magam ábrándokban, Ilonka. Arra se fog emlékezni itten senki, hogy léteztem valaha is.

ILONKA Ez nem így van egyáltalán.

MIHÁLY De így van nagyon is.

Csend

ILONKA S a családját hurcolja majd maga után? Ők itt éltek egész életükben, magával ellentétben.

MIHÁLY Ez legyen az én bajom.

Csend

ILONKA (gondolkodik, majd hirtelen eszébe jut valami) Képes volna itt hagyni a templomi férfikórust?

MIHÁLY Férfikórus...

ILONKA Jövőre benevezhetnének a kórusversenyre, és nyerhetnének valamit. Akkor látnák az emberek, hogy mennyi mindent megtesz értünk a doktor úr.

MIHÁLY Ez a mi férfikórusunk egy csapat döglött varjú ellen is elveszítené a kórusversenyt. Nem nekem találták ki az ilyesmit. Ezt az egész életet ebben a szájba vert faluban nem nekem találták ki.

IVÁN Szájba vert községben.

MIHÁLY Szájba vert községben.

ILONKA De azt tudja meg, doktor úr, hogy mi hálásak vagyunk magának azért, amit értünk tesz.

MIHÁLY Meg is látszik, milyen kurva hálásak vagytok nekem.

ILONKA Miért mondja ezt?

MIHÁLY Mindjárt lecsúszik a torkomon egy láncfűrész a nagy hálától.

IVÁN Ne haragudjál reám azért. Amiatt volt az, mert úgy hittem, hogy egy érzéketlen szaragyú kurvapeccér vagy, aki képes továbbra is segíteni a beteg apámon. De azóta bebizonyítottad, hogy szorult beléd jóézés, úgyhogy az érzéketlent visszavonom.

MIHÁLY Kedves tőled. (Kiissza a poharat) Tudjátok... az utóbbi napokban egyfolytában az járt a fejemben, hogy milyen döntéseket hoztam. (Eltűnődik) Amikor Simon Árpi leesett a háztetőről, két perc alatt ott voltam, és teleszúrtam érzéstelenítővel. A mentők már nem voltak ilyen gyorsak, elakadtak valahol, és csak egy óra múlva értek ki. Mire kiértek, Árpi már nem élt. Belehalt volna a sérüléseibe, de nem azok végeztek vele. Hanem az, hogy kicsit túlzásba vittem a teleszúrkálást az érzéstelenítővel. Pedig tudtam, hogy gyenge a szíve. Orvosként elszúrtam, de viszont megmentettem többórányi szenvedéstől. (Újratölti a poharát) Amikor Török Jócó megfagyott, én gondolkodás nélkül nekiláttam, s visszahoztam a halálból. Emlékeztek, mit csinált egy héttel később: megfojtotta a feleségét. Tudtam, hogy egy örült baromállat, aki veszélyes a környezetére, különösképpen a nőnemű környezetére, de ott orvosként cselekedtem. Ki tudja megmondani, melyik a jó, s melyik a rossz döntés?

Csend

MIHÁLY Szóval én úgy gondoltam, hogy mielőtt elmennék innen, elrendezek mindent magam után, a lelkiismeretem szerint. Veletek emberként fogok cselekedni.

ILONKA Velünk? Milyen bajunk van nekünk?

MIHÁLY Apátok pár napja arra kért, hogy hozzak neki papírt, tollat, s ne szóljak róla senkinek. Egy ügyvédnek írt levelet. (Felemeli a borítékot az asztalról) Ennek az ügyvédnek.

IVÁN Mi a lónak a csecsét akar apám egy ügyvédtől? Megölt valakit álmában?

MIHÁLY Apátok végrendelkezni akar.

IVÁN Miféle hülyeség ez? Itt nem szokás végrendelkezni. Mindenki azt öröklí, ami jár neki. A ház s a föld egyenlőképpen oszlik meg köztöm s Ilonka közt.

MIHÁLY (sóhajt) Ezért döntöttem úgy, hogy nem hozok neki több gyógyszert. Hogy hátha eltávozik, mielőtt elintézné azt a végrendeletet, s ti semmi nélkül maradnátok.

IVÁN (hirtelen felugrik a székről) Hogyhogy semmi nélkül?!

ILONKA Tessék?

MIHÁLY Nem értitek? Azért akar végrendelkezni, mert nem reátok akarja hagyni a vagyonát.

IVÁN Mi az, hogy nem reánk?! Akkor ki a retkes istennyilára?!

MIHÁLY Nagyjából eltaláltad. Bűnösnek érzi magát, s emiatt mindenét az egyházra akarja hagyományozni.

IVÁN Vagy nekem ment el az eszem, vagy a világ fordult fel fekekestül. Az én apám, aki templomot belülről csak tévében látott, az egyházra akarja hagyományozni az én jussomat s az Ilonkáját?

MIHÁLY Így áll a helyzet.

IVÁN (az asztalra csap) Az Istók rohassza belé a nyálát! Azok után, amit érte tettünk?! Elvette az életemet, s most ez... (Zsebéből bicskát vesz elő, kinyitja, és megindul a szoba felé) Adok én neki egyházat!

ILONKA Iván!

MIHÁLY Iván, ne!

Megpróbálják megállítani, belekapaszkodnak.

IVÁN Szent katolikus kurva anyaszentegyházat adok én neki! Élő egyenesben!

Félrelőki őket, berohan a szobába, és bezárja az ajtót belülről. Ilonka és Mihály dörömbölnek az ajtón.

ILONKA Ne, kérek!

MIHÁLY Ne csináld, Iván, van ennek más módja is! Mindent kigondoltam!

Belülről hallszik Iván dühöngése. Ilonka sírva fakad.

MIHÁLY Mindent kigondoltam.

A dühöngés lassan abbamarad, Ilonka és Mihály is abbahagyják a dörömbölést. Mihály lecsúszik a földre, leül. Ilonka a kanapéra veti magát, sír.

MIHÁLY Mindent... kigondoltam. Elég, ha... nem adjuk oda neki a levelet. Az ügyvéd azt fogja hinni... visszakozt az öreg. Ennyi az egész. Ennyi az egész.

Csend. Feltárul az ajtó, megjelenik Iván feldúltan. Mihály és Ilonka talpra ugrik. Iván lassan az asztal felé indul. Mihály és Ilonka besietnek a szobába. Iván leül az asztalhoz, és a kezébe temeti az arcát. Kis idő múlva Mihály és Ilonka visszajön.

ILONKA Alszik.

MIHÁLY Még csak fel se ébredt.

ILONKA Összevissza van szúrva a matracra, és ő... fel se ébredt.

Csend

IVÁN Nem tudtam megtenni.

Mihály odamegy Ivánhoz, a vállára teszi a kezét.

MIHÁLY Jól csináltad, Iván.

IVÁN Nem tudtam... Egyszerűen nem...

MIHÁLY Helyesen cselekedtedél. Mevlásd, jó lesz minden.

IVÁN Nem lesz jó minden. Semmi se lesz jó.

ILONKA Ahogy monddod.

Csend

IVÁN Azt akarom, hogy hozd a gyógyszereit eztn is. Hallod-e, amit mondok, Mihály? Kezeljed... ahogy eddig. S ha elmész innen... akkor az utódod kezelje. Azt akarom, hogy éljen minél tovább ebben a nyomorúságban. (Ilonkára néz)

ILONKA Reám ne számtsál! Én nem fogok tovább gondozni egy ilyen ganét.

IVÁN Ilonka...

ILONKA Nem fogok. Nem érdemli meg a szenvedéseimet. Nem. Soha többet.

Iván maga elé néz.

IVÁN Még csak fel se ébredt...

Beszalad Irma.

IRMA Doktor úr, jöjjön gyorsan! Illés felakasztotta magát!

Meglepődnek, mindenki kisiet. Irma benmarad. Csend. Levelet vesz elő, és mondani kezdi a szövegét.

IRMA Kedves Irma! Mire ezt a levelet olvasod, addigra én már a másvilág rögzös útjain kalandozok. Ezennel véget ér hosszú közös hajózásunk a házasság tengerén. Nekem nem volt olyan hosszú, mint neked. Nekem semmi nem elég hosszú. Látod, az életem se. Arra kérek, hogy vigyázz a jószágra s a gyümölcsösökre. Tudom, hogy jobb volna neked, ha Ivánnal kötéd össze életed fonalát. Ha ez a fonál összekötődik, akkor vigyázzatok ketten a jószágra s a gyümölcsösökre. Én nem vigyázhatok reá, mert már elszóított a halálnak árnyéka a völgybe.

Meg akartam könnyíteni a te életedet, hogy ne kelljen hosszasan egy rákos embert ápoljál, s mellettem szenvedjél, mikor szívesebben lennél mással. A doktor úgy becsülte, legfeljebb fél évem van még hátra. Bár neki elég szar becslései vannak. Hidd el, így lesz jó mindkettőnknek. Ölel: Illés.

Ui: A pénz a Csentráln Internacionál Bankban van. Jelszó: Boldogság.

(Visszateszi a levelet) Nem így képzeltem el ezt, Istenem. Egyáltalán nem így képzeltem el. (Kimegy)

A szín elsötétül, harangzúgás hallszik, majd kivilágosodik. Bejön Iván és Mihály. Fekete zakót viselnek, mindketten ittasak. Iván az asztalhoz megy, tölt két pohár pálinkát.

MIHÁLY Szép temetés volt.

IVÁN Szép. Sokan eljöttek.

MIHÁLY Gyakran elmennek az emberek oda, ahol ingyen pálinkát adnak.

IVÁN Ez igaz. Irmának jófajta pálinkája van.

MIHÁLY És sok is.

IVÁN Sok is. Habár most a temetés után nincsen már olyan sok abból a pálinkából.

Csend

MIHÁLY A plébános is szépen beszélt.

IVÁN Szépen.

MIHÁLY Ahhoz képest, mennyire le volt részegedve, nem rontotta el a szöveget.

IVÁN Nem rontotta el olyan sokszor.

MIHÁLY Elrontotta?

IVÁN Illést vagy háromszor is Szörényi Levente testvérünknek nevezte, de ezenfelül sok hibát nem vétett.

MIHÁLY Észre se vettem.

IVÁN Mert te jobban le voltál már részegedve, mint a plébános.

MIHÁLY Én-e?

IVÁN Te.

MIHÁLY Nem voltam én annyira lerészegedve.

IVÁN Lehet, hogy nem voltál annyira lerészegedve. De a mutuly ábrázatodat nem tették volna ki egy antialkoholista verseny plakátjára, arról meg vagyok győződve.

MIHÁLY Miféle hülyeség ez, hogy antialkoholista verseny? Nem is létezik olyan, hogy antialkoholista verseny.

IVÁN Lehet, hogy nem létezik, de ha létezne, kurvára nem tennék ki a mutuly ábrázatodat a plakátjukra.

MIHÁLY Megmondjam-e, hogy a te ábrázatodat hova nem tennék ki?

IVÁN Mondjad!

MIHÁLY A „Nem lopunk morfiomot másnak a táskájából, főleg nem egy rohadt macska miatt” nemzetközi verseny jubileumi plakátjára, oda nem tennék ki.

IVÁN Ezért már százszor...! Eh, nem fogok én kötekedni. Ezen a napon nem.

MIHÁLY Igazad van.

Mihály felemeli a poharát, Iván is felemeli a magáét.

IVÁN Illésre. Isten nyugosztalja!

MIHÁLY Illésre.

Kiisszák. Iván újra tölt. Csend

IVÁN A férfikórusotok is szépen énekelte.

MIHÁLY Igazán úgy gondolod?

IVÁN Igazán.

MIHÁLY Köszönöm, Iván. Sokat jelent ez nekem.

IVÁN Azt hittem, sokkal rosszabbak vagytok, de meglepődtem kellemes módon.

MIHÁLY Ennek örülök.

IVÁN Nem is számítottam reá, hogy elénekelitek ezt a „Gyere velem a Hargitára” nótát.

MIHÁLY Milyen „Gyere velem a Hargitára” nótát? A 130. zsoltárt énekeltek!

IVÁN Bocssással meg akkor! Lehet, hogy azt énekeltek, de teljesen úgy hangzott, mint az a „Gyere velem a Hargitára” nóta.

MIHÁLY Bújjál te bele a valagamba a „Gyere velem a Hargitára” nótáddal együtt!

IVÁN Én-e?

MIHÁLY Te.

IVÁN Nem én tehetek róla, hogy úgy énekeltek, mint egy sereg madárinfluenzás szúnyog!

MIHÁLY Tudod ki a madárinfluenzás szúnyog? Anyádnak a...! Á, nem kötekedek én a mai napon.

IVÁN Jól is mondod.

Felemelik a poharat, koccintanak.

MIHÁLY Különben is, tényleg úgy énekelünk, mint egy sereg madárinfluenzás szúnyog. Illésre.

IVÁN Illésre.

Kiisszák. Csend

MIHÁLY (leül a székre) Azért kár, hogy Ilonka nem jött el a temetésre.

IVÁN Kár. Azt mondta, többet az életben nem akarja látni ezt a helyet.

MIHÁLY Meg is értem. Szép, fiatal leány. Jobb lesz neki a városban.

IVÁN Az biztos.

Csend

MIHÁLY Eláruljak-e egy titkot neked, Iván?

IVÁN Áruljál, Mihály.

MIHÁLY Ha nem lennék megnősülve, s nem volna három gyermekem, én nagyon közel állnék hozzá, hogy megkérjem az Ilonka kezét.

IVÁN Ez akkora nagy titok, hogy összeszartam magamat a meglepetéstől.

MIHÁLY Hogy mondod?

IVÁN Úgy, hogy semennyire se volt ez titok.

MIHÁLY Márpedig titok volt, én nem mondtam eddig senkinek.

IVÁN Attól, hogy nem mondtad senkinek, még nagyon nyilvánvaló volt ez mindenki előtt. Pláne, hogy a fél község közel állt hozzá, hogy megkérje Ilonka kezét. Vagy inkább a fél megye, hogy pontosabb legyek. Még én is megkértem volna a kezét, ha nem lenne a testvérem. Ilyen balfasz titkaid vannak neked.

MIHÁLY Te csak ne szidjad az én titkaimat!

IVÁN Nem is szidom őket, mert nincsenek.

MIHÁLY Mert neked vannak?

IVÁN Vannak.

MIHÁLY Na hallám, mondjál egyet!

IVÁN Igazán akarod-e, hogy mondjak egyet?

MIHÁLY Igazán.

IVÁN Akkor idefigyelj! (Nagy levegőt vesz) Én szeretem Irmát.

MIHÁLY Mi? Irmát?

IVÁN Irmát.

Csend

MIHÁLY De hát akkor miért nem...?

IVÁN Azért, mert férje van neki! Volt. És én senkinek a házasságát összetörni nem fogom. Ez az én elvem. Nem, és kész. Ez az egyik. A másik meg... Te is látod, milyen vagyok én, s hogy élek. Irmának mindene megvolt Illés mellett. Az lett volna a legnagyobb rohadt gazemberség, ha én abba belerondítok, s Irmát idehurcolom erre a ganédombra. Az rohadt nagy gazemberség lett volna az én részemről.

MIHÁLY De... a saját fülemmel hallottam, hogy elüldözted őt innen.

IVÁN Hát ezért üldöztem el.

Csend

MIHÁLY És most már... késő?

IVÁN Késő. Irma holnap elutazik. Nem jön vissza többet.

MIHÁLY Esetleg szólhatnál neki valamiképpen.

IVÁN Nem szólhatnék én már semmiképpen. Nem akar látni engem. A temetésen se szólt hozzám. Amikor észrevette, hogy közel vagyok, elsétált messzebbre.

MIHÁLY Kár, hogy elsétált messzebbre.

IVÁN Kár.

Csend

MIHÁLY Szóval ő is itt hagyja ezt a helyet.

IVÁN Ő is. Mindenki itt hagyja ezt a helyet. Egyedül maradok a vén takonnyal.

MIHÁLY Azért nem éppen mindenki. Akarod-e, hogy elmondjak még egy titkot?

IVÁN (fejfőlel) Várjál, úgy hallom, hív. (Bemegy a szobába)

MIHÁLY (nem veszi észre, hogy Iván kiment) Amikor én azt mondtam nektek, hogy elköltözök innen, azt nem úgy gondoltam. Hanem úgy gondoltam, hogy örökre. Fogok egy kötelet, kísétálok vele az erdőre, s avval elköltözök a világból. Így illeszkedek bele én legjobban ebbe a nyavalyás faluba. Községbe. El voltam határozva egyszóval. Még pár üvegcsse morfiomot is eladtam, hogy kifizessem a tartozásomat a kocsmában. Tudod-e, miért gondoltam meg magamat mégis? Elmondom. Illés miatt gondoltam meg magamat. Tudom, mennyire idegesített téged, s megvallom, időnként én is szívesen belevágtam volna egy esztergapadot a vigyorgó ábrázatába, de látod... jó ember volt. Sokkal jobb, mint én. Azért vetett véget az életének, hogy segítsen a feleségén. S rajtad is, Iván. Ehhez képest én? Én éppenséggel azoknak ártottam volna a legtöbbet, akiket szeretek. A feleségem s a gyermekeim szívtak volna leginkább az én elmenetelemmel. Pénz nélkül, semmi nélkül maradtak volna. Az önzésem miatt. Amiatt, mert belefáradtam a hajszába, s abba, hogy egy normális életre vágyjak. De tudd meg, Iván, nincsen olyan, hogy normális élet. Hiszed-e, hogy nincsen? Csak élet van.

Csend

MIHÁLY Na, miért nem szólsz? (Megfordul) Hova a fenébe tűntél? Én kiöntöm neked a lelkeket itten, s te leszarod magasról. (Feláll) Mindenki leszar engem magasról. Hát kapjátok be! Te kapjad be leginkább, Iván! A születésnapodon kapjad be, s miután bekaptad, akadjon a torkodon!

Kisiet. Megjelenik Iván székelyharisnyában, azt a pulóvert viseli, amit Ilonka vett neki. Nagyon szűk rá, a pulóver ujjá alig ér az alkarja közepéig. Leül egy székre, és feszengve, izgulva maga elé néz, bele egy kamerába. Arcán erőltetett mosoly.

IVÁN Kezdhetem? Jó. Vajda Iván vagyok, 42 éves lakos. Itt élek ezen a bányatelepen úgy... több mint 42 esztendeje. Apám is itt él, de ő a szomszéd szobában van, s nem hallja. Én gondoskodom róla. Beteg szegény. Nagypám is itt élt, s az ő nagypja is, bár velem nem találkoztam még. Élünk. Igen. Éldegélünk. Éldegélünk, dolgozunk, s őrizzük a hagyományokat. (A nadrágjára mutat. Aztán végignéz magán) A pulóver, hát, ezt a pulóvert Ilonkától kaptam születésnapomra. A városból hozta nekem. Ilonka a testvérem. A féltestvérem. Jó ízlése van neki pulóverileg, énszerintem. Megvan mindenünk, nem szenvedünk szűkséget semmiben, mert hagyományos életet élünk, s megelégszünk azzal a kicsikével is, ami nekünk van. Így élünk mi itten. Éldegélünk. Kell énekelni? Most még nem kell? Akkor jó. Hogy mondja? Miért olyan nagy az öngyilkossági ráta énszerintem? Azt én nem tudom, miért olyan nagy az öngyilkossági ráta énszerintem. Igazán nem. Elvégre boldogok vagyunk mi itten. Dolgozzatunk, éldegélünk. Ahogy lehet.

Panaszolkodni nem szoktunk, élünk, ahogy tudunk, éldegélünk, élünk, éldegélünk, ameddig az Isten egészséget ad. Van, aki... még annál tovább is. (Az apja szobája felé néz) Ma meglátogatott egy ügyvéd, mert apám végrendelkezni akar. Ez egy ilyen hagyomány itten nálunk, a végrendelkezés. Szeretjük a hagyományokat s a szent katolikus anyaszentegyházat. A templomi férfikórust is szeretjük, mert nagyon szépen tudják énekelni ezt a „Gyere velem a Hargitára” nótát. Menjenek, hallgassák meg. Jó? Megkérem szépen. Jó itt élni, mert vannak ezek a gyönyörű hegyek, s a fenyvesek, s az a kicsi szar csermely is olyan szépen csobog, mint egy patak. Kivéve télen, amikor be van fagyva. Akkor is csobog, csak nem hallatszák. Itt minden olyan szép, mint egy álom. Mint egy álom. Ebben élünk mi benne. Igen. Ebben.

Függöny

Kategória: színház

Denumire autor: Székely Csaba

Látó Szépirodalmi Folyóirat